ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי אם היה כפר קטן זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון (א) כשכונה מי נדחה מפני מי ת"ש דתניא אהיא נדחית מפניו ואין הוא נדחה מפניה ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה איבעיא להו היתה חצר של שניהם מהו ת"ש היא נדחית מפניו במאי עסקינן אילימא בחצר שלו פשיטא ואלא בחצר שלה והתניא אם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה אלא לאו כי האי גוונא בדלמא דאגיר מיגר מאי הוי עלה ת"ש 1הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר (א) ואמר רב גטלטולי דגברא קשין מדאיתתא ת"ר דלוה הימנה בנכסי אביה אינה נפרעת אלא ע"י אחר אמר רב ששת ואי אתו לקמן לדינא לא מזדקקינן להו רב פפא אמר השמותי משמתינן להו רב הונא בריה דרב יהושע אמר ונגודי (ב) נמי מנגדינן להו אמר רב נחמן תנא זבאבל רבתי בד"א שנתגרשה מן הנשואין חאבל כשנתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גס בה ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרבא יתיב רב אדא בר מתנא קמיה אוקי רבא שלוחא בינתייהו א"ל רב אדא בר מתנא והאמר רב נחמן תנא באבל רבתי כו' א"ל קא חזינן דקא גייסי בהדדי איכא דאמרי לא אוקי רבא שליח בינתייהו א"ל רב אדא בר מתנא ניקום מר שלוחא בינתייהו א"ל והא [אמר] רב נחמן תנא באבל רבתי כו' א"ל טה"מ היכא דלא גייסי בהדדי אבל הני קא חזינא להו דגייסי בהדדי: **מתני'** ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן טנאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי זכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה ושהיה חולק עמנו על הגורן והמקום הזה בית הפרס ועד כאן היינו באין בשבת אבל אין אדם נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה יומעמד ומספד היה לפלוני במקום הזה: **גמ'** אמר רב הונא בריה דרב יהושע כוהוא שיש גדול עמו וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גביה אבל רבו לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתיה דרביה אבל אביו לא ואי אשמעינן הני תרתי אביו דשכיח גביה ורבו דאית ליה אימתיה אבל אחיו דלית ליה לא הא ולא הא אימא לא קמ"ל כיון לדקיום שטרות מדרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן: מזכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע: מאי טעמא נכיון דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלתא בעלמא הוא: סושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה: ודלמא עבד כהן הוא מסייע ליה לר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי עאסור לאדם שילמד את עבדו תורה ולא והתניא פלוה הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס

רש"י

ואם היה כהן. אפילו לא ניסת: **לא תדור עמו במבוי.** שמא יבא עליה וכהן אסור בגרושה אבל ישראל כל זמן שלא ניסת תדור בשכונתו: **ואמר רב גרס.** ומהאי קרא שמעינן לה: **לוה הימנה.** בהיותה תחתיו: **בנכסי אביה.** שהיו בידה נכסי מלוג. ובכהן שגירש את אשתו קא איירי: **אינה נפרעת.** הימנו ע"י עצמה שלא יקרבו לדברים: **באבל רבתי.** מסכתא היא וקורין אותה שמחות. וזו היא משנה ראשונה שלה הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו: **ארוס וארוסתו.** כהן היה: **והאמר רב נחמן תנא באבל רבתי.** דמן האירוסין נפרעת על ידי עצמה: **דגייסי בהדדי.** מכירין זה את זה ברמיזות וקריצות. בלע"ז פריווי"ץ: **מתני' זה כתב ידו של אבא.** ומקיימין השטר על פיו אע"פ שמת אביו בעוד זה קטן: **שיצאת בהינומא.** והוא סימן שניסת בתולה וכתובתה מאתים כדאמרינן בריש פירקין: **יוצא מבית הספר.** כשהיינו למידין תינוקות בבית רבן. ובכולהו מפרש טעמא בגמרא: **אבל אין נאמנין כו'.** דאפוקי ממונא הוא ובעינן עדות מעלייתא. וכתובה היינו טעמא דרוב נשים בתולות נישאות: **מעמד ומספד.** מקום היה לו כאן להספיד מתיו כשמוליכן לבית קברות שלו ולעשות שם מעמדות ומושבות שהיו עושין שבעה למת: **רבי יוחנן בן ברוקא אומר נאמנים** לא גרסינן ליה במתני' אלא בברייתא [ע"ב] ולא אדרך מעמד ומספד קאי: **גמ' דשכיח גביה.** ונתן עיניו בקטנותו בכתב יד אביו: **קיום שטרות מדרבנן.** דמדאורייתא לא בעינן קיום דאמר ר"ל (לעיל דף יח:) עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד: **הימנוהו רבנן בדרבנן.** בדבר שהוא מדבריהם האמינו ואין זה עוקר דבר מן התורה הם אמרו והם אמרו הם הצריכו קיום העדות והם הכשירו בו את אלו: **גלוי מלתא בעלמא הוא.** כלומר אין הדבר צריך עדות אלא לפרסם שילא הדין לאור בלא גמגום: אפוטרופוס

תוספות

ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי(א). דכיון דפנויה היא קיל ליה אבל אם נישאת אין צריך להרחיק אלא כדי שכונה דהיינו ג' בתים כדאמרינן בסוף פרק קמא דע"ז (דף כא.) דכיון דנישאת חמירא ליה אפי' לכהן: **כפר קטן נידון** (ג) **כשכונה.** וטעמא לפי שאין בני אדם מצוין שם ורגיל יותר לבא אצלה ודווקא כפר קטן אבל כפר בינוני לא: **רב הונא אמר נגודי מנגדינן להו.** נראה לר"ת דלרב הונא נמי משמתינן וגם מנגדין שכל אחד מחמיר מחבירו ואם הוא אומר דנגדינן ליה בלא שמתא הוה מיקל טפי כדאמרינן במועד קטן (דף יז.) ובפרק מקום שנהגו (פסחים נב.) במערבא כי מחייב צורבא מרבנן מימנו אנגידא ולא מימנו אשמתא: **אלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן.** משמע דבקוטנן לא מהימן אפילו בדרבנן דהא מוקי לה בגמרא בתרומה דרבנן וקשה לריב"א דאמר בפ"ק דפסחים (דף ד: ושם) דנאמנים על בדיקת חמץ אפי' נשים ועבדים וקטנים ופריך מידי משמא אית בהו ומשני הואיל ובדיקת חמץ דרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן וי"ל דהתם היינו טעמא משום דבדיקת חמץ הוא בידו לכן נאמן אפילו קטן בדרבנן אבל קשה דהיכא דבידו אפי' בדאורייתא אשה מהימנא דבפרק המדיר (לקמן דף עב. ושם) תנן (ד) וקולה לה חלה וניקור מעשים בכל יום שאנו סומכין עליהן וי"ל דבירושלמי מפרש דבדיקת חמץ הוא טורח ונשים עצלניות הן ולהכי אי לאו דבדיקת חמץ דרבנן לא הוו מהימני: **והוא שיש גדול עמו.** לא קאי אתרומה דבתרומה סגי בא' כיון דאין מעלין מתרומה דרבנן ליוחסין דלהכי מוקי לה בתרומה דרבנן דבתרומה דאורייתא כיון דסבר תנא דידן דמעלין ממנה ליוחסין כדאמרינן לקמן אינו נאמן אפי' יש גדול עמו הלכך בתרומה סגי באיהו לחודיה וכל היכא דבעינן תרי מדרבנן סגי בהוא ואחר: **קיום שטרות דרבנן.** תימה כיון דמדאורייתא אפילו אין עדים שיכירו חתימת העדים השטר כשר א"כ כל אדם שירצה יזייף ויכתוב ויחתום מה שירצה ויגבה ממנו והכא אור"י דאיכא למימר כגון שלוה מודה שכתבו וטוען שהוא פרוע וקסבר האי תנא דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והאי קיום הוי ודאי מדרבנן אי נמי כגון שנתקיים משדה אחת או משתי שדות ויוצא מתחת ידי עצמו דאמר לעיל (דף כ.) דחיישינן שמא זייף ומיהו בריש גיטין (דף ג. ושם) מוכח דאפילו היכא דאין מכירין החתימה כלל הוי מדאורייתא כמי שנחקרה עדותן בב"ד: **ודלמא עבד כהן הוא.** פי' ועכשיו נשתחרר ונוטל שלא כדין וקשה לרבינו יצחק דבפ' נושאין על האנוסה (יבמות דף צט: ושם) מפרש הש"ס הא דאין חולקין תרומה לעבד משום דלמא אתי לאסוקיה ליוחסין מה צריך להאי טעמא הוה ליה למימר דאין חולקין אפי' אין מעלין שמא ישאל גם אחר שישתחרר כדפריך הכא הש"ס וכן מפרש התם הש"ס דאין חולקין לאשה בלא בעלה משום גרושה ומאי טעמא נמי דמאן דאמר חולקין וי"ל דלא שכיחא כולי האי שישאל תרומה אחר שישתחרר לא בתורת עבד ולא בתורת כהן כי ירא פן יבדקוהו ויתברר שהוא עבד ויוציאו עליו קול עבדות ולא חיישינן נמי פן ימכרנו רבו לישראל וישאל תרומה שהרי מזונותיו על רבו ואין אדם חוטא ולא לו וכולי האי לא חיישינן שמא יאמר לו רבו ישראל לאי מעשה ידיך במזונותיך: תנן

תוספות רי"ד

ת"ש המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו. פי' לפי שמכרת ברמיזות ובקריצותיו ושמא יבואו לידי עבירה. ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי. פי' שמא יבא עליה וכהן אסור בגרושה [אם היה כפר קטן] זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון כשכונה: איבעי' להו מי נדחה בפני מי ת"ש דתניא היא נדחת מפניו והוא אינו נדחה מפניה. ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה איבעיא להו היתה חצר של שניהם מהו. ת"ש היא נדחת מפניו דטלטולא דגברא קשה מדאיתתא: ת"ר לוה הימנה בנכסי אביה. פי' בעודה תחתיו שהי' בידה נכסי מלוג ובכהן שגירש את אשתו מיירי ה"ז אינה נפרעת אלא על ידי שליח. פי' ולא ע"י עצמה שלא יתקרבו בדבריהם. א"ר ששת כי אתו לקמן לא מזדקקינן להו. ר"פ אמר שמותי משמתינן להו ר"ה ברי' דר"י אמר נגידי נמי מנגדינן להו. אמר ר"נ תנא באבל רבתי פי' מסכתא היא וקרי' אותה מס' שמחות ומשנה ראשונה שלה זו היא הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו בד"א בשנתגרשה מן הנשואין אבל נתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גס בה. ההוא ארוס וארוסתו דאתו קמי' דרבא אוקי רבא שליח בינייהו. פי' בפניו היו הוה יתיב ר"א ב"מ קמי'. א"ל למה ליה למר כולי האי והאר"נ תנא באבל רבתא וכו'. א"ל ה"מ היכי דלא גיסי אהדדי הכא הא חזינא דגיסי אהדדי. פי' שמכירין זא"ז ברמיזות ובקריצות: **מתני'** ואלו נאמנין להעיד בגודלן על מה שראו בקוטנן. פי' אע"ג דבעינן ראי' והגדה בכשרות הכא נאמנים על ראיית קטנותם משום דהוה מדרבנן ודוקא להעיד בגודלן על מה שראו בקוטנן אבל להעיד בקטנותם לא פי' שאם יאמר הקטן זה כת"י של אבא אין משגיחין בדבריו דאמרי' אין ממש בדבריו אבל כשהגדיל ומעיד על ראיית קטנותו אמרי' אי לאו דקים לי' שפיר לא הוה מסהיד בגודלו. נאמן אדם לומר זה כת"י של אבא זה כת"י של רבי זה כת"י של אחי. פי' ומקיימים השטר על פיו. ואע"פ

תוספות רי"ד (המשך)

שמתו בעוד זה קטן. שנמצא שמעיד עכשיו כשהוא גדול על ראיית קטנותו ונאמן הוא משום דקיום שטרות דרבנן. זכור אני באשת פ' שיצאת בהינומא וראשה פרוע פי' והוא סימן שנשאת בתולה וכתובתה מאתים כדאמרינן בריש פירקן. ושהיה איש פ' יוצא מבית הספר לטבול לתרומתו ושהיה חולק עמנו בגורן ושהמקום הזה הוא בית הפרס אבל אינו נאמן לומר דרך הי' לאיש פלוני במקום הזה מעמד ומספד הי' לפלוני במקום הזה. פי' דאפוקי ממונא הוא ובעי' עדות מעלייתא והיינו טעמא דכתובה דרוב נשים בתולות נשאות: אמר ר"ה ברי' דר"י והוא שיש גדול עמו. פי' דשני עדים צריך להעיד על חתימ' שהיא שלהן כדאמר לעיל דע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר' אלא בז"א זה כתבי אבל זה כתב חבירי מודו רבנן דבעינן שנים עדים על כל חתימה וחתימה והכא אמר ר"ה דוקא ראיית קטן א' הכשירו ולא ראיית שני קטנים שאם היו שניהם מעידין בגודלן על מה שראו בקוטנן אינן נאמנים אלא בעי' שיהא א' גדול מעיד על ראיית קטנותו. וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גבי' פי' ונותן עיניו בקטנותו מכתב יד אביו אבל רבו אימא לא ואי אשמועינן רבו משום דאית ליה אימתי' דרביה אבל אביו אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי אביו משום דשכיח גבי' ורבו משום דא"ל אימתי' אבל אחיו דלא הא ולא הא אימא לא קמ"ל. כיון דקיום שטרות דרבנן. פי' דמדאורייתא לא בעי קיום דאר"ל עדים החתומים ע"ה נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד הימנוה רבנן בדרבנן פי' בדבר שהוא מדבריהם האמינוהו. ואין זה עוקר דבר מן התורה אלא הם אמרו והם אמרו. הם הצריכו העדות והם הכשירו בו את אלו ודוקא באלו שהוא רגיל בהן הוא נאמן אבל על כתב נכרים אינו נאמן להעיד על ראיות קטנותו דדילמא לא קים ליה שפיר ואפילו אמר אני ראיתי כשחתם בשטר זה אין ראיית הקטן עדות עד שיאמר כי אני מכיר בחתימתו ודוקא הקרוב מעיד על חתימת הקרוב ואין זה נוגע בעדותו שאין מגיע לקרובו שום הנאה והפסד אלא למלוה וללוה מגיעים. אבל אם היו העדים קרובים למלוה או ללוה או שהי' שניהם קרובים זל"ז אינן נאמנים להעיד על החתימה שאין מוציאין ממון ע"פ קרובים. ואע"ג דקיום שטרות דרבנן ראיית קטן הוא דהכשירו בהן חכמים. אבל לא עדות קרובים: זכור הייתי וכו' מ"ט כיון דרוב נשים בתולות נשאות גלוי מילתא בעלמא הוא לברר הדבר. פי' אע"ג דבמידי דממונא לאו מהימן דלאו עליה בלחוד סמכי אלא על הרוב. וה"ה דבעינן נמי הכא והוא שיש גדול עמו ששני

מסורת הש"ס

א) סנהדרין כו. ב) [מס' שמחות פ"ב], ג) [בערוך ערך עמד גורס ומושב], ד) [לעיל כה:], ה) [לעיל טו: ב"ב לב:], ו) גיטין מ., ז) [לעיל טו:], ח) [מלאתי לאדם רשות הרבים מפסיק מבית לבית שרי. מ"ין], ט) [עי' תוס' לעיל יט: ד"ה מודה],

תורה אור השלם

1. הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֶר וְעֹטְךָ עָטֹה: ישעיה כב יז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והוא וכו' לא קאי אתרומה. עי' עירובין דף נט ע"א תוס' ד"ה אפילו עבד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כפר קטן נידון כמבוי מי: (ב) שם נגודי נמי מנגדינן כצ"ל ותיבת נמי נמחק: (ג) תוס' ד"ה כפר קטן נידון כמבוי וטעמא: (ד) ד"ה אלו כו' דבפרק המדיר תנן ואינה קוצה לה:

מוסף רש"י

בית הפרס. הוא שדה שנחרש בה קבר כדתנן (אהלות פי"ז מ"א) החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה, וגזור רבנן שמא כתתה מחרישה את העצמות ופיזרתן באורך המענה ויש כאן עצם כשעורה ויעבור ויסיטנו, ועצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא דהייא היסט (פסחים צב: וכעי"ז ברכות יט:) ואוקמי רבנן על סניגות הקבר מאה אמה בספק טומאה (נדה נז. ועי' לקמן כח:). בית הפרס, אלי מענה תלם אחד של מאה אמה (מו"ק ה:) לשון דבר שבור ופרוס על שם שנפרסו העצמות (נדה נז.). דרוב נשים בתולות נישאות. רוב נשים שנשאות לבעל, בתולות הן (רשב"ם ב"ב צב:).

עין משפט נר מצוה

קיח א ב ג מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה כז סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ז וסימן קיט סעיף יא:
קיט ד מיי' שם טוש"ע שם סי' קיט ס"ח:
קכ ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
קכא ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
קכב ט י מיי' פ"ו מהל' עדות הלכ' א ופ"ד הלכה ג סמג לאוין רעו טוש"ע ח"מ סי' לה סעיף ד ה ו וסי' מו סעי' יז [וברב אלפס עוד ביבמות פ"ג דף יא ע"ב]:
קכג כ מיי' פט"ו מהל' אישות הלכה כה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף טו:
קכד ל מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכ' טו טוש"ע שם סי' ג' סעיף ה:
קכה מ מיי' פ"ח מהל' עבדים הלכה יח טוש"ע י"ד סי' רטז סעיף עא:
קכו נ מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעיף ע:

לעזי רש"י

פריווי"ץ [פריבי"ץ]. מכיר קרוב.

אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת הרי זה לא יצא לחירות התם דאיקרי עבד מדעתו כי קאמרינן דקא נהיג ביה מנהג בנים: לטבול לאכול בתרומה: בתרומה דרבנן: ושהיה חולק עמנו על הגורן: ודלמא עבד כהן הוא תנן כמאן דאמר אין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו דתניא אין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר יכול הוא שיאמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי ואם עבד כהן אני תנו לי בשביל רבי במקומו של רבי יהודה היו מעלין מתרומה ליוחסין במקומו של רבי יוסי לא היו מעלין מתרומה ליוחסין תניא א"ר אלעזר ברבי יוסי מימי לא העדתי פעם אחת העדתי והעלו עבד לכהונה על פי העלו סלקא דעתך השתא ומה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמם לא כ"ש אלא בקשו להעלות עבד לכהונה על פי חזא באתריה דרבי יוסי ואזל ואסהיד באתריה דרבי יהודה: ושהמקום הזה בית הפרס הוא: מ"ט בית הפרס דרבנן דאמר רב יהודה אמר שמואל מנפח אדם בית הפרס והולך ורב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור מאי טעמא אי אפשר לעצם כשעורה שלא נידש ברגל: ועד כאן היינו באין בשבת: קסבר תחומין דרבנן: ואין נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד ומספד היה לפלוני במקום הזה: מאי טעמא אפוקי ממונא לא מפקינן תנו רבנן נאמן התינוק לומר כך אמר לי אבא משפחה זו טהורה משפחה זו טמאה טהורה וטמאה סלקא דעתך אלא משפחה זו כשרה ומשפחה זו פסולה ושאכלנו בקצצה של בת פלוני לפלוני ושהיינו מוליכים חלה ומתנות לפלוני כהן על ידי עצמו אבל לא על ידי אחר וכולן אם היה עובד כוכבים ונתגייר עבד ונשתחרר אין נאמנים ואין נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד ומספד היה לפלוני במקום הזה רבי יוחנן בן ברוקא אומר נאמנים ר' יוחנן בן ברוקא אהייא אילימא אסיפא אפוקי ממונא הוא אלא ארישא וכולם אם היה עובד כוכבים ונתגייר עבד ונשתחרר אין נאמנין ר' יוחנן בן ברוקא אומר נאמנין במאי קמיפלגי ת"ק סבר כיון דעובד כוכבים הוא לא הוה דייק ורבי יוחנן בן ברוקא סבר כיון דדעתיה לאיגיורי מידק הוה דייק מאי קצצה דתנו רבנן כיצד קצצה אחד מן האחין שנשא אשה שאינה הוגנת לו באין בני משפחה ומביאין חבית מליאה פירות ושוברין אותה באמצע רחבה ואומרים אחינו בית ישראל שמעו אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו ומתייראים אנו שמא יתערב זרעו בזרעינו בואו וקחו לכם דוגמא לדורות שלא יתערב זרעו בזרעינו וזו היא קצצה שהתינוק נאמן להעיד עליה:

הדרן עלך האשה שנתארמלה

אפוטרופוס. מסר נכסיו בידו להכניס ולהוציא לסחורה: **הרי זה לא יצא לחירות.** ולא אמרינן אי לאו דשחרריה לא הוה יזיף מיניה ולא הוה שביק ליה לנהוג מנהג בן חורין. ושמעינן מינה דיש עבד שלומד תורה: **בתרומה דרבנן.** כגון תרומת חוצה לארץ או פירות המנינהו להני להאכילו על פיהם: הכי גרסינן **דתניא שאין חולקין תרומה לעבד כו'.** ורישא דברייתא כהנת שנתערב וולדה בוולד שפחתה שניהן יוצאין לגורן ונוטלין חלק אחד שאין חולקין תרומה לעבד כו' הלכך אי אזיל חד מינייהו לא פלגינן ליה דלמא אתי לאחזוקי בכהן ודלמא האי ניהו העבד: **במקומו של ר' יהודה.** משום הכי אמר אין חולקין: **בהמתן של צדיקים.** חמורו של רבי פנחס בן יאיר בהכל שוחטין (חולין ז.): **חזא באתריה דרבי יוסי.** שחלקו לו תרומה בגורן: **ואסהיד באתריה דרבי יהודה.** ושם לא היו חולקין תרומה לעבדי כהנים: **בית הפרס.** החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס מאה אמה שכך שיערו שהמחרישה מולכת את עצמות המת ודלמא נגע או הסיט המהלך בו את עצם כשעורה שמטמא במגע ובמשא: **מנפח אדם בית הפרס.** וסומך על כך שאם יש עצם רואהו. ואע"ג דמאהיל לא חיישינן דאין עצם כשעורה מטמא באהל עד דאיכא שדרה או גולגולת שלמה או רוב בנין או רוב מנין: **שנידש.** דישה רבה ברגלים הרבה: **טהור.** דתלינן לקולא ואמרינן כל העצמות נכתתו לפחות מכשיעור. אלמא חששא דרבנן בעלמא הוא: **נאמן התינוק.** להעיד בגודלו מה שראה בקוטנו: **טמאה וטהורה סלקא דעתך.** מה טומאה וטהרה יש לומר במשפחות: **בקצצה.** לקמן מפרש לה: **של בת פלוני לפלוני.** כשנשא פלוני את בת פלוני: **ושהיינו מוליכין כו' על ידי עצמו.** אם כך העיד התינוק על ידי היה אבא שולח לו חלה ומתנות: **אם היה עובד כוכבים ונתגייר.** והעיד משנתגייר שראה את אלה בנכריותו אינו נאמן: **דוגמא.** אות וסימן זכרון לדורות הבאים:

הדרן עלך האשה שנתארמלה

תנן כמאן דאמר אין חולקין לעבד כו'. ואם תאמר והא לא קאמר רבי יהודה דאין חולקין אלא בתרומה דאורייתא דמעלין ממנה ליוחסין אבל מתני' דאוקמינן בתרומה דרבנן דאין מעלין ממנה ליוחסין מודה דחולקין לעבד בלא רבו ואם כן אכתי תקשי ודלמא עבד כהן הוא ולאו מלתא היא דמתניתין איירי שפיר שמעיד שחלק לו תרומה דאורייתא אלא שאינו נאמן להאכילו אלא בתרומה דרבנן:

ומה בהמתן של צדיקים. מפורש במקום אחר (גיטין דף ז.) ט):

ושהמקום הזה בית הפרס. ולא יותר ובא לטהר:

י) **מנפח.** בדיעבד אם עשה כבר טהרות אבל בדיקה לכתחלה מפרש במשנה (אהלות פי"ח מ"ד) כילד בודקין כ): **בית הפרס דרבנן.** נראה דאפי' במקום הקבר מקילין כמו בשאר שדה ואין לומר דמקום הקבר מטמא באהל ומביא רבינו יצחק ראיה מדתניא בפ"ק דמועד קטן (דף ה:) מצא שדה מצויינת ואינו יודע מה טיבה יש בה אילנות בידוע שנחרש בה קבר אין בה אילנות בידוע שאבד בה קבר ומאי נפקא מינה כיון שעתה אינו יודע מקום הקבר בין נחרש בין אבד אלא שמע מינה דמקום הקבר טהור כשנחרש ובית הפרס להכי הוי דרבנן משום דהוי ספק טומאה ברשות הרבים אע"ג דבעלמא טיהרו חכמים ספק טומאה ברה"ר היינו היכא שהטומאה מבוררת ולא נולד הספק אלא באקראי ופעם אחרת לא יטמא כיון שמקום הטומאה ידוע אבל הכא שלעולם השדה בספק לא רצו לטהר אע"ג דמדאורייתא טהור:

הדרן עלך האשה שנתארמלה

עין משפט נר מצוה

קכז א מיי' פי"ב מהל' תרומות הלכה כב:
קכח ב ג מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל' ח:
קכט ד מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה יט טוש"ע א"ח סי' שנט סעי' יא:
קל ה מיי' פי"ד מהל' עדות הלכה ג סמג לאוין רט טוש"ע ח"מ סי' לה סעי' ו:
קלא ו מיי' שם הלכה ד וטוש"ע שם סעי' ז:
קלב ז מיי' שם הלכה ג טוש"ע אה"ע סי' ג סעי' א בהג"ה:

תוספות רי"ד

עדי' צריך בעדות הינומא כדתנן אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע וכל היכא דבעי' שני עדים בעינן שיהא גדול עמו שלא יעידו שניהם על ראיית קטנותן: ושהיה איש פ' יוצא מבית הספר. פי' כשהיינו לומדים יחד עם תינוקות בבית רבן ומחזיקי' לכהונה בראיית קטנות ולא בעי' הכא גדול עומד עמו. שמעלים לכהונה ע"פ ע"א. ובגמרא מפרש בתרומה דרבנן כגון תרומות ח"ל או פירות והימנוהו רבנן בדרבנן. וה"נ בגודלו מעיד על מה שראה בקוטנו אבל הקטן אינו מעיד שאע"פ שמעלים בתרומ' ע"פ ע"א דוקא גדול אבל קטן לא וכן עבד ואשה לא תנן שיהו נאמנים בכהונה כדתנן גבי שבוי' וא"א במת בעלה הלכך אין הקטן נאמן בכהונה והוא נאמן בשבוי' ומת בעלך ולא תימא כ"מ שע"א נאמן גם עבד ואשה נאמנים שהרי במת בעלך יש תנא שהיה מכשיר ע"א ולא היה מכשיר אשה וקרוב כדתנן בפ' בתרא דיבמות. ר"א אומר אין משיאין את אשה ע"פ ע"א ר"ע אומר לא ע"פ אשה ולא ע"פ קרובים אלמא אע"ג דפליג ר"ע על ר"א ומכשיר בע"א. הא אמר לא ע"פ אשה ולא ע"פ קרובים א"כ אינו דין כלל להכשיר עבד ואשה במקום שע"א נאמן אלא היכא דתנן תנן היכא דלא תנן לא תנן. ובמקום שעבד ואשה נאמנים גם הקטן נאמן. ומקשה דלמא עבד הוא ומסייע ליה לריב"ל דאריב"ל אסור לו לאדם שילמוד את עבדו תורה מיתיבי לוה ממנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס. פי' מסר כל נכסיו בידו להכניס ולהוציא בסחורה או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא שלשה פסוקים בבהכ"נ ה"ז לא יצא לחירות. פי' לאו אומרים אי לאו דשחרריה לא הוה יזיף מיניה ולא הוי שביק ליה לנהוג [מנהג] ב"ח. ש"מ דיש עבד שלומד תורה התם דאיקרי עבד מדעתיה. וכי קאמרינן דקא נהוג בי' מנהג בנים: ושהיה חולק עמנו בגורן וליחוש דילמא עבד כהן הוא תנן אין חולקין תרומה לעבד אא"כ רבו עמו דברי ר' יהודה ר"י אומר יכול הוא שיאמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי ואם אני עבד כהן תנו לי בשביל רבי ובמקומו של ר' יוסי לא היה מעלים מתרומה ליוחסים: ושהמקום הזה בית הפרס. פי' הכי תנן בפ' בתרא דאהלות החורש את הקבר ה"ז עושה בית הפרס עד כמה הוא עושה מלא המענה ק' אמה בית ארבעת קבין. פי' החורש אנו חוששים שמא המחרישה פזרה עצמות המת ועצם כשעורה ממנו מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל פי' עד דאיכא שדרה או גולגולת שלמים או רוב מנין או רוב בנין ואנו חוששים שמא פזרה שברי עצמות מן הקבר ועד ק' אמה שאם חרש מן הקבר לצד מזרח מונה מן הקבר ק' אמה ועושה אותה בית הפרס והנכנס טמא שמא נגע או היסט עצם כשעורה שהוא מכוסה בעפר ולאו אדעתיה ואלו ק' אמה המונה אותם מרובעין שהן ק' על ק' שיביאו ארבעת סאין. שהסאה הוא נ' על נ' ולמה אנו מחמירים כ"כ ולא נעשה אלא ק' אמה ברוחב הקבר שהמחרישה מוליכה את העצמות אלא אנו חוששים שמא הוליכה והחזירה ועוד הוליכה שדרך החורש לחרוש התלם ולחרוש עוד בצידו עד שיחרוש כל השדה לפיכך החמירו והחזיקו חכמים כל ק' וק' במזרחו של קבר בבית הפרס ומפרש דבית הפרס דרבנן. פי' ומ"ה האמינו בו ראיית הקטן וכשמעיד להקל ולא להחמיר כגון שהיו יודעים השדה שנחרש בה קבר אבל לא היו מכירים מקום הקבר שימדדו משם ק' אמה ובא זה והעיד שזה המקום הוא בית הפרס ולא יותר ומשום דבית הפרס הוא חששא בעלמא דרבנן. הימנוהו רבנן בדרבנן. ולא להחמיר שאם לא היו יודעים שהוא בית הפרס וזה מעיד אני זוכר שהי' בית הפרס ומחזיקי' בחזקת טומאה למה תולה הטעם משום דבית הפרס דרבנן. השתא בדרבנן נאמן לאחזוקי איסורא כ"ש בדאורייתא. אלא לאו ש"מ להקל מעיד. וע"כ היינו באין בשבת קסבר תחומין דרבנן. ומ"ה האמינוהו ראיית הקטן: אבל אינו נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה שהיה הולך משם לשדהו. או מעמד ומספד הי' לפלוני במקום הזה שהיה מספיד שם את מתו ושהיה עושה שם מעמד ומושב למתו כשהיו חוזרים מבית הקברות. מ"ט אפוקי ממונא הוא ולא מפקי' ממונא ע"פ ראיית הקטן. עיין ברפ"ק דפסחים:

מסורת הש"ס

א) [עיין תוס' לקמן נו. ד"ה אבל], ב) יבמות צט:, ג) [שם ע"ש], ד) גיטין ז. חולין ה: ו. ז. [יבמות צט:], ה) [עיין תוס' יבמות שם ד"ה ס"ד השתא וכו'], ו) ברכות יט: עירובין ל: פסחים צב: מ"ק ה: חגיגה כה: בכורות כט. נדה נז., ז) [ברכות יט: ע"ש], ח) [תוספתא פ"ג], ט) [ד"ה השתא ותוס' שבת יב: ד"ה ר' נתן ותוס' חולין ה: ד"ה צדיקים ותוס' פסחים קו: ד"ה איסתלאי], י) שייך אחר ד"ה בית הפרס, כ) [ועי' היטב תוס' פסחים צב: ד"ה מאי בודקין ועוד תוס' בכורות כט. ד"ה היכי אזיל],

גליון הש"ס

גמ' היו מעלין מתרומה ליוחסין. עיין ברכות דף טז ע"ב תוס' ד"ה אין עומדין:

מוסף רש"י

אפוטרופוס. על נכסיו, דאי לאו דשחרריה לא הוה חשיב ליה (גיטין מ.). **או שהניח תפילין בפני רבו.** אין דרך עבד להניח תפילין, דמ"ע שהזמן גרמא היא, דלילה לאו זמן תפילין היא (שם). **אין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו.** דלמא אתי לאסוקי ליוחסין דסברי כהן הוא (יבמות צט:). **אם כהן אני כו'.** אספק כהן וספק עבד קאי (שם). **במקומו של ר' יהודה היו מעלין מתרומה ליוחסין.** לאו מאכילתה אלא מחלוקה, הלכך אין חולקין לו דלא ליתי לאסוקי ליוחסין (שם). **השתא בהמתן של צדיקים.** חמורו של רבי פנחס בן יאיר (שם). **אין הקב"ה מביא תקלה על ידם.** שתאכל בהמה דבר האסור לה (חולין ה:). **מנפח אדם בית הפרס והולך.** בנפיחה ואם יש עצם כשעורה רואהו ונשמט ממנו (חגיגה כה: וכעי"ז ברכות יט:) **דבשר** ליכא, ועצם כשעורה לא מטמא אלא במגע ובמשא, הלכך מנפח כדי שלא יגעו רגליו בו והולך (נדה נז.) דכולא ספיקא משום עצמות היא, ועצמות בלא בשר אינו מטמא באהל, וכשמנפח לפני רגליו, אם יש שם עצם גדול נראה מאליו ועצם קטן נראה בנפיחה ואינו מסיטו ברגליו (ערובין ל: וכעי"ז פסחים צב:) **ואהל** אין מטמאו, דהא אין טומאת אהל בעצמות אלא רוב בנין ורוב מנין (פסחים צב:) **דאי** דאורייתא הוא לא הוינן מזלזלין ביה כולי האי למסמך אנפיחה, והך בדיקה לעושה פסח איפשרי ולא לאוכלי תרומה, כדאמרינן בחומר בקודש (ברכות יט:). **בית הפרס שנדש.** בדריסת רגלי בני אדם (ערובין ל: וכעי"ז בכורות כט.). **טהור.** שאי אפשר לעצם כשעורה שלא יהא נידש ברגל (שם) שהרגלים נושאים את העצמות ושוחקים (נדה נז.) או: שדריסת הרגלים העבירתן והבא לעשות פסחו יבדוק אם נידש ויעבור, אבל לאכילת תרומה לא סמכינן עלה, שיכול להמתין, ובית הפרס מדבריהם ולא העמידום במקום כרת דפסח (פסחים צב:). **הדרן עלך האשה שנתארמלה**